

PRAVOSUDE PO MERI DETETA

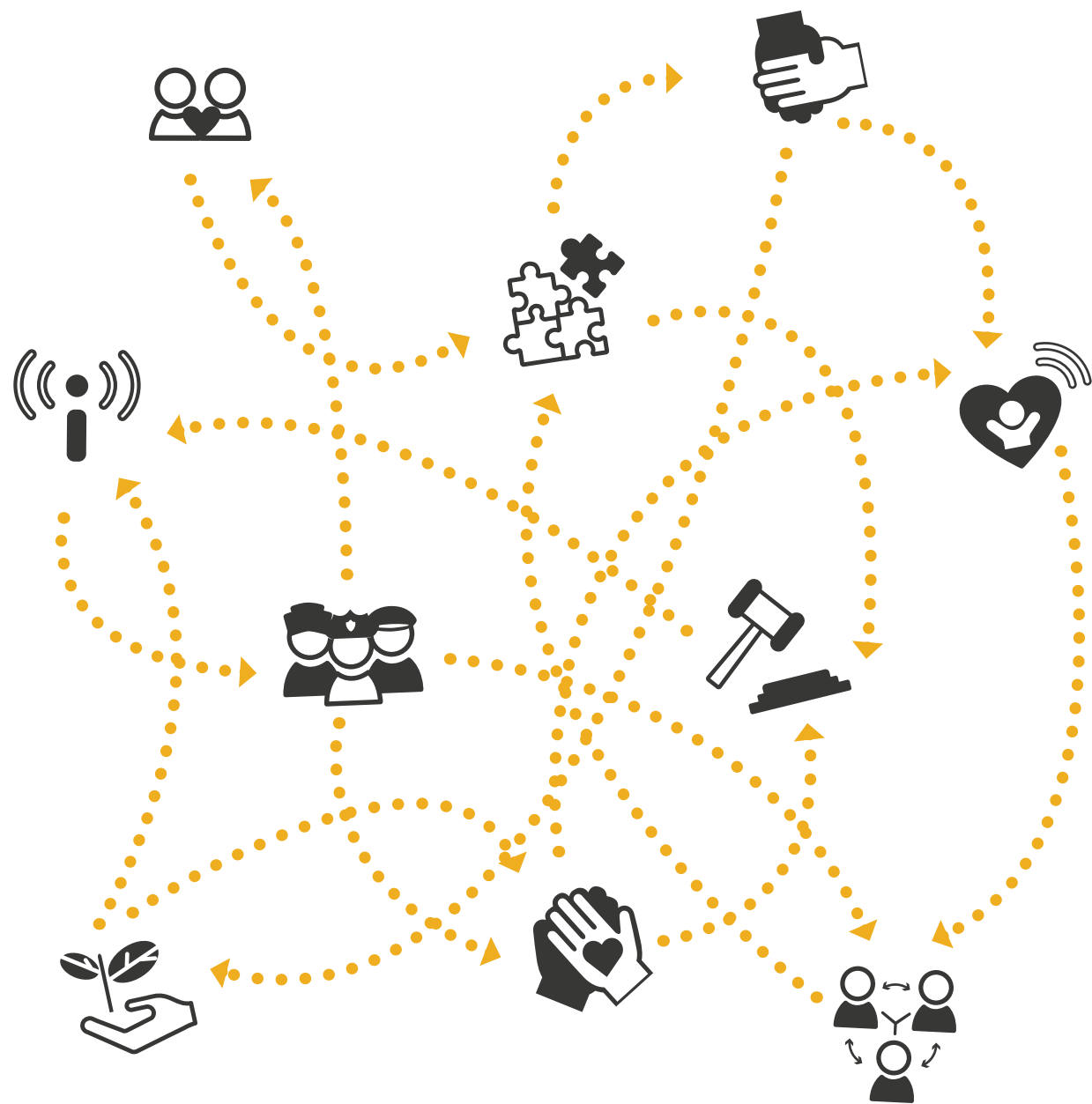
Ovaj projekat podržava Evropska unija
kroz program Prava, jednakost i
državljanstvo (2014-2020).
Referentni broj projekta: 878485 – CRIS

Centar za prava deteta

SADRŽAJ

KOME JE NAMENJENA OVA BROŠURA?	5
ŠTA JE PRAVOSUĐE PO MERI DETETA?	5
NA ŠTA I NA KOGA SE ODNOSI PRAVOSUĐE PO MERI DETETA?	5
PRINCIPI PRAVOSUĐA PO MERI DETETA	6
PARTICIPACIJA	6
NAJBOLJI INTERES DETETA	6
DOSTOJANSTVO	7
ZAŠTITA OD DISKRIMINACIJE	7
VLADAVINA PRAVA	8
VAŽNO JE DA ZAPAMTIŠ	8
ELEMENTI PRAVOSUĐA PO MERI DETETA	9
INFORMISANOST	9
ŽAŠTITA PRIVATNOG I PORODIČNOG ŽIVOTA	9
BEZBEDNOST/SIGURNOST	9
OBUČENI PROFESIONALCI KOJI RADE SA DECOM	9
MULTIDISCIPLINARNI PRISTUP	10
LIŠAVANJE SLOBODE	10
TRI NIVOVA PRAVOSUĐA:	11
PRAVOSUĐE PO MERI DETETA PRE SUDSKOG POSTUPKA	11
PRAVOSUĐE PO MERI DETETA TOKOM SUDSKOG POSTUPKA	12
PRAVOSUĐE PO MERI DETETA NAKON SUDSKOG POSTUPKA	14

KOME JE NAMENJENA OVA BROŠURA?

Tebi i tvojim vršnjacima u Srbiji da biste znali koja prava imate ukoliko kao žrtva, svedok ili učinilac krivičnog dela dođete u kontakt sa pravosudnim sistemom, npr. sa policijom, tužilaštvom, sudom, centrom za socijalni rad.

ŠTA JE PRAVOSUĐE PO MERI DETETA?

To je pravosudni sistem koji garantuje poštovanje i efikasno sprovođenje svih prava deteta na najvišem mogućem nivou.

PRAVOSUDNI SISTEM ČINE SVI SUDOVI JEDNE DRŽAVE, A SUDOVI PREDSTAVLJAJU ORGAN VLASTI KOJI IMA FUNKCIJU REŠAVANJA RAZNIH SPOROVA.

NA ŠTA I NA KOGA SE ODNOSI PRAVOSUĐE PO MERI DETETA?

- Na svako dete do navršene 18. godine.
- Na prava koja dete ima pre, za vreme i posle sudskog postupka.

POSTOJE PRINCIPI KOJE ODRASLI MORAJU POŠTOVATI U KONTAKTU SA DETETOM. VAŽNO JE DA IH ZAPAMTIŠ I ZAHTEVAŠ DA SE ONI PRIMENJUJU/ POŠTUJU.

PARTICIPACIJA

Svakom detetu koje učestvuje u **sudskom postupku** neophodno je omogućiti adekvatan pristup pravosudnom sistemu, kao i to da bude informisano o pravima koja ima, da bude konsultovano i saslušano u postupcima koji ga uključuju ili ga se tiču.

SUDSKI POSTUPAK JE ZAKONOM REGULISAN POSTUPAK U KOJEM SE ODLUČUJE O PRAVIMA I OBAVEZAMA ODREĐENIH LICA (UKLJUČUJUĆI I DECU) ILI O KRIVIČNOJ OPTUŽBI PROTIV ODREĐENOG LICA.

NAJBOLJI INTERES DETETA

Prilikom donošenja odluka koje se tiču deteta, odrasli moraju da vode računa o tome da je ta odluka najbolja za dete u datim okolnostima. U članu 3, stav 1 Konvencije o pravima deteta kaže se da u svim aktivnostima koje se tiču dece, bez obzira na to da li ih preduzimaju javne ili privatne institucije socijalne zaštite, sudovi, upravni organi ili zakonodavna tela, najbolji interes deteta mora biti na prvom mestu.

DOSTOJANSTVO

Svako dete, bez obzira na prirodu njegovog kontakta sa zakonom, zaslužuje da ga poštuju. Dete treba da se poštuje, ne sme da se vređa i omalovažava.

DETE MOŽE DA DOĐE U KONTAKT SA ZAKONOM NA RAZLIČITE NAČINE, NPR. U SLUČAJEVIMA NASILJA U PORODICI, ZAŠTITE DETETA OD ZLOSTAVLJANJA I ZANEMARIVANJA, LIŠENJA RODITELJSKOG PRAVA, POVERAVANJA DETETA, IZDRŽAVANJA, RAZVODA BRAKA, USVOJENJA, STARATELJSTVA, KAO I U SLUČAJEVIMA KADA DETE IZVRŠI KRIVIČNO DELO.

ZAŠTITA OD DISKRIMINACIJE

Zakonom je zabranjena diskriminacija na osnovu bilo kog ličnog svojstva, koje se zasniva na rasi, boji kože, precima, državljanstvu, nacionalnoj pripadnosti ili etničkom poreklu, jeziku, verskim ili političkim ubeđenjima, polu, rodnom identitetu, seksualnoj orijentaciji, imovnom stanju, rođenju, genetskim osobenostima, zdravstvenom stanju, invaliditetu, bračnom i porodičnom statusu, osuđivanosti, starosnom dobu, izgledu ili nekom drugom stvarnom ili pretpostavljenom ličnom svojstvu.

SVAKO DETE JE RAZLIČITO, ALI ZBOG TOGA NIKO NE SME DA GA ISKLJUČUJE, OGRANIČAVA, PONIŽAVA ILI DOVODI U NEPOVOLJAN POLOŽAJ. SVAKO NEOPRAVDANO PRAVLJENJE RAZLIKE ILI RAZLIČITO POSTUPANJE PREMA POJEDINCIMA ILI GRUPAMA NA OSNOVU NEKOG LIČNOG SVOJSTVA KOJE IH ČINI „RAZLIČITIM“ PREDSTAVLJA DISKRIMINACIJU. NAJJEDNOSTAVNIJE REČENO, SUŠTINA DISKRIMINACIJE JE U NEJEDNAKOM POSTUPANJU PREMA JEDNAKIMA I U JEDNAKOM POSTUPANJU PREMA NEJEDNAKIMA.

VLADAVINA PRAVA

Svakom detetu je neophodno garantovati pretpostavku nevinosti. To znači da je svako nevin dok se ne dokaže suprotno. Vladavina prava znači i to da svako ima pravo na pravično ili fer suđenje, pravo da dobije pravni savet, da pristupi sudu, ali i pravo na žalbu.

PRAVNI SAVET PREDSTAVLJA ODGOVORE KOJE STRUČNO LICE (ADVOKAT, PRAVNIK...) DAJE NA PITANJA POVODOM KONKRETNIH PROBLEMA U VEZI SA PRAVIMA I OBAVEZAMA DETETA.

TAKOĐE JE VEOMA VAŽNO DA ZAPAMTIŠ DA:

Svi stručnjaci koji razgovaraju sa detetom u okviru sudskog postupka moraju da:

- ▶ poštuju sva prava deteta;
- ▶ postupaju prema detetu sa poštovanjem i u skladu sa uzrastom, zrelošću i potrebama deteta, uzimajući u obzir i potrebe dece sa fizičkim, mentalnim invaliditetom, kao i potrebe one dece koja imaju teškoće u komunikaciji;
- ▶ postupaju u okruženju koje je prilagođeno detetu.

Stručnjaci sa kojima bi dete moglo da razgovara u okviru pravosudnog sistema su:

SADA KADA ZNAMO ŠTA JE PRAVOSUĐE PO MERI DETETA, HAJDE DA VIDIMO KOJI SU NJEGOVI OSNOVNI ELEMENTI:

INFORMISANOST

Deca i njihovi roditelji, od prvog kontakta sa pravosudnim sistemom ili relevantnim institucijama, kao što su policija, imigracione službe, obrazovne, socijalne ili zdravstvene ustanove, imaju pravo na to da adekvatno budu informisani o svojim pravima na jeziku prilagođenom detetu.

ZAŠTITA PRIVATNOG I POROĐIČNOG ŽIVOTA

Lični podaci deteta, njegov identitet, fotografije, detaljan opis deteta, detetovo ime i prezime, adresa, audio ili video snimci i slično ne smeju da budu dostupni i objavljeni, pogotovo u medijima, osim u situacijama kada je to neophodno, uz poštovanje najboljeg interesa deteta.

BEZBEDNOST/SIGURNOST

Dete ima pravo na bezbednost i sigurnost. U skladu sa Konvencijom o pravima deteta, Srbija je u obavezi da svakom detetu osigura zaštitu od povreda, zastrašivanja, osvete i daljeg optuživanja.

OBUČENI PROFESIONALCI KOJI RADE SA DECOM

Svi profesionalci koji rade sa decom treba da prođu neophodnu obuku o pravima i potrebama dece različitog uzrasta. Oni koji imaju direktan kontakt sa decom takođe treba da budu obučeni za komunikaciju sa decom u svim fazama sudskih postupaka.

U SRBIJI, DETE KOJE JE ŽRTVA KRIVIČNOG DELA IMA PRAVO NA TO DA BUDE SASLUŠANO U POSEBNOJ PROSTORIJI UZ PRISUSTVO PSIHologa, PEDAGOGA ILI DRUGOG STRUČNOG LICA I BEZ PRISUSTVA STRANAKA I DRUGIH UČESNIKA U POSTUPKU U PROSTORIJI, A UZ KORIŠĆENJE OPREME ZA PRENOS SLIKE I ZVUKA. SASLUŠANJE MOŽE DA SE OBAVI U SUDU, U STANU DETETA ILI NEKOJ DRUGOJ PROSTORIJI ILI U USTANOVU KOJA JE POSEBNO OPREMLJENA ZA ISPITIVANJE MALOLETNIH LICA.

● Neophodno je da razgovor sa detetom tokom njegovog saslušanja vodi ista osoba, kako bi se osigurao sveobuhvatan pristup koji je u najboljem interesu deteta.

Broj intervjua treba da bude ograničen, a dužina trajanja prilagođena uzrastu i rasponu pažnje deteta.

Direktan kontakt, suočavanje ili bilo koju vrstu komunikacije između deteta žrtve ili svedoka krivičnog dela sa navodnim učiniocem treba izbegavati, osim ukoliko to ne zahteva dete žrtva.

Dete treba da ima priliku da svedoči bez prisustva učinioca krivičnog dela.

Ukoliko je to u najboljem interesu deteta, sudija bi trebalo da ima opciju da ne dozvoli detetu da svedoči.

3

PRAVOSUDE PO MERI DETETA NAKON SUDSKOG POSTUPKA

U OVOJ FAZI, VAŽNO JE DA ZNAŠ SLEDEĆE:

▶ Advokat, zakonski zastupnik (roditelj/staratelj deteta) ili sudija treba da saopšti i objasni detetu odluku ili presudu jezikom koji dete razume. Takođe, treba da pruži potrebne informacije o merama koje mogu da se preduzmu, kao što je npr. žalba.

▶ Nakon presuda u slučajevima visokokonfliktnih razvoda, deci i njihovim porodicama treba da bude pružena podrška specijalizovanih službi, po mogućnosti besplatno.

▶ Žrtvama zanemarivanja, nasilja, zlostavljanja ili drugih krivičnih dela treba da se pruži zdravstvena zaštita i odgovarajuće socijalne, terapeutske mere, kao i odgovarajuća psihosocijalna podrška, u idealnim slučajevima besplatno. Decu i njihove roditelje/staratelje treba odmah i adekvatno informisati o dostupnosti takvih usluga.

DO VISOKOKONFLIKTNIH RAZVODA RODITELJA DOLAZI ONDA KADA ONI NE USPEVAJU DA SVOJE PARTNERSKE PROBLEME STAVE PO STRANI I GRADE RODITELJSKI ODNOS NEGO NASTAVLJAJU SA LIČNIM SUKOBIMA U KOJIMA POTREBE DETETA DOSPEVAJU U DRUGI PLAN.

NA KRAJU...

...VAŽNO JE

DA NIKADA NE ZABORAVIŠ DA NISI SAM/A, DA SU ODRASLI U OBAVEZI DA POŠTUJU TVOJA PRAVA U SVIM SITUACIJAMA, PA TAKO I UKOLIKO KAO ŽRTVA, SVEDOK ILI UČINILAC KRIVIČNOG DELA DOĐEŠ U KONTAKT SA PRAVOSUDNIM SISTEMOM. SETI SE SVIH PRINCIPA I FAZA KOJE OBUHVATA PRAVOSUĐE PO MERI DETETA I ZAHTEVAJ DA SE ONI DOSLEDNO POŠTUJU.

PRAVOSUĐE PO MERI DETETA

IZDAVAČ

Centar za prava deteta
Dobračina 29/3A
11000 Beograd
www.cpd.org.rs

ZA IZDAVAČA

Jasmina Miković, direktorka CPD

UREDNIKA SVIH IZDANJA

Jasmina Miković, direktorka CPD

AUTORI

Milana Todorović, projektna menadžerka CPD-a u saradnji sa timom CPD-a i konsultantima.

U izradi brošure konsultovani su deca i mladi iz Kluba DX i učenici sedam srednjih škola širom Srbije, a prilagođavanju brošure na jezik koji je razumljiv deci doprinela je Jelena Petrović iz CPD-a.

LEKTURA

Milena Jakovljević

DIZAJN

Sanja Polovina

GODINA

April 2021.

Brošura Pravosuđe po meri deteta izradena je u okviru projekta *Prava deteta u Srbiji - Unapređivanje položaja dece u pravosudnom sistemu Republike Srbije - CRIS* koji Centar za prava deteta sprovodi u saradnji sa International Rescue Committee (Međunarodni komitet spasa) i ASTRA - Akcija protiv trgovine ljudima, uz finansijsku podršku Evropske unije kroz program Prava, jednakost i državljanstvo, referentni broj projekta: 878485 - CRIS. Sadržaj ove publikacije predstavlja stanovište Centra za prava deteta, i u potpunosti je njegova odgovornost. Evropska komisija ne prihvata odgovornost za upotrebu, niti verodostojnost informacija koje brošura sadrži.

CENTAR ZA PRAVA DETETA

DOBRAČINA 29/3A
11 000 BEOGRAD, SRBIJA
TEL: +381 11 33 44 170
WWW.CPD.ORG.RS
OFFICE@CPD.ORG.RS

CENTAR ZA PRAVA DETETA JE UDRUŽENJE GRAĐANA OSNOVANO 1997. GODINE, ČIJI JE OSNOVNI CILJ OSTVARIVANJE PRAVA DETETA U REPUBLICI SRBIJI U SKLADU SA KONVENCIJOM O PRAVIMA DETETA UN. GLAVNI PRAVAC DELOVANJA CENTRA USMEREN JE NA KREIRANJE POVOLJNOG ZAKONODAVNOG, STRATEŠKOG I INSTITUCIONALNOG OKVIRA ZA PUNO OSTVARIVANJE PRAVA DETETA U SRBIJI KROZ AKTIVNOSTI USMERENE NA UVOĐENJE I PRIMENU ZAKONA, POLITIKE I PRAKSE KOJI OMOGUĆAVAJU UNAPREĐENJE DOBROBITI DETETA, ZAŠTITU NJIHOVIH PRAVA I NJIHOVO PUNO UČEŠĆE U DRUŠTVU.

Centar za
prava deteta

@CENTARZAPRAVADETETA

@CENTARZAPRAVADETETA